

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Қазақстан Республикасы Конституциясы күніне арналған
«КОНСТИТУЦИЯ: ҚҰҚЫҚ ҮСТЕМДІЛІГІНІҢ, АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ МЕН
ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫН ІСКЕ АСЫРУ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
29 тамыз 2018 жыл, Астана қ.

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
«КОНСТИТУЦИЯ: ВОПЛОЩЕНИЕ ЦЕННОСТЕЙ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА,
ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА»
посвященная Дню Конституции Республики Казахстан
29 августа 2018 года, г. Астана

MATERIALS
International scientific-practical conference
«THE CONSTITUTION: THE EMBODIMENT OF THE VALUES OF THE RULE
OF LAW, CIVIL SOCIETY, AND THE MODERN STATE»
Devoted to Constitution Day of the Republic of Kazakhstan
August 29, 2018, Astana

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

**Амандықова С.К., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В.,
Мукашева А.А., Сембекова Б.Р., Жуманова М.Х.**

Қазақстан Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конституция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық ғылыми практикалық конференция материалдарының жинағы (29 тамыз 2018 жыл). Жалпы редакциясын басқарғандар: И.И. Рогов, А.О. Шәкіров, Е.Б.Сыздықов. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2018. – 394 б.

ISBN 978-9965-31-953-2

Қазақстан Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конституция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағы қоғамды және мемлекетті жаңғыртудың теориялық және құқықтық аспектілері, азаматтық және қылмыстық-процессуалдық заңнаманы реформалау, сондай-ақ халықаралық стандарттарды енгізу, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер-мамандарға және кең қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

В Сборник материалов международной научно-практической конференции «Конституция и модернизация общества и государства», посвященной Дню Конституции Республики Казахстан, включены научные статьи по вопросам теоретико-правовых аспектов модернизации общества и государства, реформирования гражданского и уголовно-процессуального законодательства, а также имплементации норм международного права в действующее право РК. Сборник рассчитан на специалистов-юристов и широкий круг общественности. Все материалы опубликованы в изложении авторов.

The collected materials of international scientific-practical conference: «Constitution-the basis of dynamic and stable development of the society and the state», devoted to the Day of Constitution of Republic Kazakhstan the greetings and reports of leadership of state bodies of Kazakhstan, bodies of the constitutional control, ombudsmen, judges of the constitutional courts and correspondent bodies of the number of foreign countries, eminent home and foreign scientists –lawyers are included. The collected materials are designed for experts –lawyers and broad sections of the public. All the materials are published in the exposition of the authors.

**ISBN 978-9965-31-953-2
ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67.400.1**

©ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, 2018

СОДЕРЖАНИЕ

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Marco Gregg	A Euro model for the tobin tax: the (tossible) impac to the new tax on the European Financial Market (and on the non eu investors)	9
Онгарбаев Е.А.	Об изменениях и дополнениях в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам религиозной деятельности и религиозных объединений	13
Тхабисимова Л.А.	О некоторых аспектах понимания конституционной ответственности в решениях конституционного суда Российской Федерации	17
Кванина В.В.	Конституционно-правовые основы отраслевых принципов предпринимательского права России и Казахстана	20
Букалерова Л.А. Остроушко А.В.	К вопросу о коррупции в системе образования в России	23

СЕКЦИЯ 1

ВОПЛОЩЕНИЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА И РАЗВИТИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В ЦЕННОСТЯХ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА

Амандыкова С.К. Есентемирова А.М. Аничкин Е.С.	Некоторые проблемы и перспективы высшего образования в Казахстане	27
Абдрасулов Е.Б.	Конституционное право Российской Федерации и стран Центральной Азии: факторы общности	36
Нурпеисов Е.К.	Судебная власть и ее роль в обеспечении конституционной законности.	40
Капсалямова С.С. Абуов А.А.	Конституция и развитие гражданского общества в Казахстане	43
Амандыкова С.К. Калмаганбетова Д.Б.	Некоторые вопросы повышения правовой культуры государственных служащих Республики Казахстан	47
Кусаинова Л.И. Айтбай Ж. А.	Правовые основы положения политических партий в Республике Казахстан	51
Громова Е.А.	Правовое регулирование защиты прав потребителей финансовых услуг в Казахстан	54
Ибрагимов.Ж.И.	Государственно-частное партнерство в условиях цифровой реальности: сравнительно-правовой анализ законодательства России и Казахстана	60
Кусаинова Л.И. Смагулова А.С.	Конституция құқық үстемдігінің кепілі	63
Сарсенова С.Н.	Вопросы возрождения обычных правовых норм в современной системе гражданского права	68
Гезердава С.И.	Актуальные вопросы институциональных реформ области высшего образования Казахстана	72
	Конституционное измерение характеристик гражданского общества (сравнительно-правовой анализ)	76

Иванова Ж.Б.	Конституционно-правовая охрана объектов культурного наследия как воплощение традиционных духовно-нравственных ценностей народа	82
Спиридонова А.В.	Конституционный принцип свободы предпринимательской деятельности и его ограничение антимонопольным законодательством	84
Калмаганбетова Д.Б.	Правовое регулирование участия политических партий в выборном процессе Республики Казахстан	87
Хайрмуханмедов Н.И.	Егемендік ұғымының теориялық-құқықтық негіздері	90
Смағұлова А.С. Кусайнова Л.И. Смағұлов А.А. Османова Д.Б. Абдикаликов К.Б. Әлмұхамбетов Ж.Н.	Дәстүрлі құқықтағы ар-намысты қорғаудың өзіне тән ерекшеліктері	94
Жамбаев Е.С. Сапарбекова Б. Е.	Оценка современной системы высшего образования Республики Казахстан	98
Ибрагимов Ж.И. Бұлақбаев М.Б. Сәулен Нұржан	Казакстан Республикасындағы кәсіптік одақтар қызметінің конституциялық-құқықтық жағдайы	102
Жамбаев Е.С. Сапарбекова Б. Е.	Қоғамдық келісім және саяси тұрақтылық – конституциялық құндылықтың мазмұны және оны қамтамасыз ету құралдары.	105
Ибрагимов Ж.И. Бұлақбаев М.Б. Сәулен Нұржан	Есеп беруші мемлекетті қалыптастырудағы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық санасының ролі ролі	108
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстан Республикасында жоғарғы білім беру барысындағы өзекті мәселелер	114
Алимпиева Т.Г.	Еуропалық жоғары оқу орнынан кейінгі білім және ғылыми зерттеулер кеңістігінің ерекшелігі	116
Капсалямова С.С. Зейдин К.Б.	Конституционные основы общественного согласия и политической стабильности Республики Казахстан	123
Женисов С.К. Мысыр Олжас Сеилханов Ж.Д.	Омбудсмен институтының конституциялық-құқықтық негіздері	125
Мырзатаев Н.Д.	Ата заңымыз тарихи-мәдени мұра нысандарын қорғау, сақтау және пайдаланудағы негізгі қайнар көзі ретінде	129
Weisbekova G.K.	Экономикалық контрабанда: қоғамдық қауіптілігі және жауаптылық мәселелері	131
Нурутдинова А.Ж.	Цифрлы технологияларды енгізу процесіндегі жоғары білім беру жүйесін жетілдірудің кейбір мәселелері	134
Kussainov A.A.	The concretization of legal norms in court holding (theory and practice)	136
Наурызбаев Е.А. Глеубердина У.Т. Женисов С.К. Мысыр Олжас Смағұлова А.С. Кусайнова Л.И. Роза Өміртай	Проблемы совершенствования правовой охраны окружающей среды на военных и оборонных объектах Республики Казахстан	138
	Bologna process as a basis of transformation of higher education institutions in non-commercial joint stock companies (experience of the baltic states)	141
	Мемлекеттік басқару жүйесіндегі конституцияның маңыздылығы	144
	Конституциялық реформалар аясындағы мемлекеттік билік тармақтарының өкілеттіктері	148
	Договор личного найма в обычном праве	150
	Конституция – елдігіміздің айнасы	153

Бердыбаев Е.М.	Қоғамдағы құқықтық сананың қалыптасу бағыттары.	155
Махов А.Р	К вопросу о совершенствовании конституционной ответственности глав субъектов зарубежных федераций	157
Саулен Нуржан	Местные исполнительные органы власти Казахстана: организация, деятельность и полномочия	164
Бабаян Р.А.	Информационная безопасность как неотъемлемая часть системы национальной безопасности Российской Федерации на современном этапе	168
Мырзатаева Р.Д.	Бастауыш сынып оқушыларының тілдік сауаттылығы: әдістемедегі инновациялар	171
Ораз Рсай	Қазақстандағы әйел құқықтарының құқықтық теориялық аспектілері	174
Рябова Т. В	Правовые позиции органа судебного конституционного контроля Республики Армения	177
Нугыманов Е.	Конституция қоғамдық тұрақтылықты сақтау мен нығайтуының кепілі	179
Сапарбекова Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресудің әлімдік тәжірибесі	181
Мырзатаев Н.Д.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың шетелдік тәжірибесі	187
Гастаев Н.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың шетелдік тәжірибесі	187
Цой К.Р.	Анализ законодательства в сфере образования для детей с особыми образовательными потребностями	189
Макоев Т.В.	Конституционные основы многопартийности в современной России	194
Садуақасов А.А	Мемлекеттік билік бөлінісінің принциптері және қр-ның конституциясына бектілуі	197
Зейнелгаби Адиль Омарова Э.Б.	Правовое регулирование вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	199

СЕКЦИЯ 2 КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Өмірзақов П.Қ	Корпоративтік құқықтың дамуының конституциялық негіздері	203
Абдирайымова А. докторант	К вопросу о государственном регулировании продовольственной безопасности в Республике Казахстан	205
Бексултанова Р.Т., Калтаева А.Т.	Доступ к правосудию как принцип правового государства	209
Жаркенова С.Б.	Некоторые актуальные вопросы совершенствования трудового законодательства Республики Казахстан	212
Жусипова Б.А., Омарова Э.Б.	Еуразиялық Экономикалық Одақ мүше елдердің жер қатынастары субъектілерінің құқықтық жағдайы	218
Нурғалиева Е.Н.	Правовая защита социально-уязвимых слоев населения	221
Нурмагамбетов А.М.	Некоторые вопросы становления конституционализма в Республике Казахстан	225
Нурмагамбетов А.М.	О некоторых новеллах современного трудового законодательства Республики Казахстан	228
Нурмагамбетов А.М.	О предмете международного трудового права	231
Нурмагамбетов А.А.	Добросовестность, разумность и справедливость	235

докторант Омарова Э.Б., Бердиярова Ж.С. Омарова Э.Б., Жусипова Б.А. Палымбетов Н.Ш. докторант Хасенов М.Х.	как оценочные понятия гражданского права Охрана труда по действующему трудовому законодательству Конституционно правовые основы Жұмыспен қамтудың типтік емес нысандарының заңды мәні Влияние новых технологий на развитие гражданского права: вызовы XXI века	239 242 246
Марат Н.М.	Қазақстан Республикасында концессиялық қатынастардың құқықтық реттелуі	252
Карибаева А.К.	Основные направления определения гражданско-правовой ответственности за коррупционные правонарушения в Республике Казахстан	258
Кожаметова С.Г.	Особенности правового статуса различных видов субъектов предпринимательства	262
Сақтағанова И.С., Аябековам.Н.	Мүмкіндігі шектеулі адамдардың қол жетімді ортадағы құқықтары: тәжірибелері, мәселелер және оны шешу жолдары	266
Абдраимов Е. Палымбетова М.	Апелляциялық сатыдағы соттың өкілеттігі Жерге меншік иелері мен жер пайдаланушылардың құқығын шектеудің құқықтық мәселелері	275 277
Сактаганова А.	Қазақстан Республикасының халықты әлеуметтік қорғау саясаты	280
Тоғжанова Ж.	Ювеналды әділет – кәмелетке толмағандар құқықтарын қорғау кепілі	283
Жүмекен Н.	Қазақстан Республикасындағы инвестициялық саясатты жүзеге асыру және қр заңнамасына сәйкес реттеу	285
Сактаганова А.	Медициналық сақтандыруды дамытудың шетелдік тәжірибесі - азаматтардың мүдделерін қорғаудың нысаны	288
Абдраимов Е. Сактаганова А.	Сот билігінің конституциялық негіздері Қазақстандағы арбитраж (аралық) соттың қалыптасуы және дамуы	291 294
Сақтағанова И.С., Аябекова М.Н. Темиржанова А., Жолимова А., Болатбекова И. Қожахметова Д.С.	Мүгедектердің құқықтарын қорғаудың халықаралық- құқықтық негіздері Правовой механизм защиты прав человека (на примере построения финансовых пирамид)	298 305
Сақтағанова И.С., Жанжігітова Ж.А. Марленқызы А.	Совершенствование правовых механизмов ипотечного кредитования в Республике Казахстан Жаңа заманғы экономикалық қоғамдағы отбасылық бизнесті дамытудың кейбір мәселелері Атқарушылық іс жүргізу құқықтық институтының дамуы және келешегі	308 314 318
Айбасов А. Аманғалиева А.	Сақтандырудың даму тарихы Шет мемлекеттердегі баламалы немесе аналогиялық құқықтық институттар	325 331
Калтаева А.Т.	Конституция-қоғам мен мемлекет дамуының динамикалық және тұрақты негізі	338

СЕКЦИЯ 3 ВОПЛОЩЕНИЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УГОЛОВНОЙ ПОЛИТИКЕ

РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Ахпанов А.Н., Келигова Х.Ю.	Ошибки в свидетельских показаниях	341
Ахпанов А.Н., Турсын А.М.	Вопросы обеспечения электронного перевода В современном уголовном процессе	345
Скаков А.Б.	Обеспечение прав испытуемых в условиях пробации	349
Сембекова Б.Р.	Антикриминальная безопасность личности в системе противодействия терроризму и экстремизму	355
Канаев А. С Амиргалиев А.А.	О некоторых вопросах контрразведывательной деятельности в Республике Казахстан	358
Дук Ю.И.	Соблюдение принципов верховенства права в борьбе с региональной преступностью.	362
Кабакова О.В.	Конституционные обязанности молодежи Российской Федерации как воплощение верховенства права в условиях построения гражданского общества	364
Баймолдина С. М.	Уголовная ответственность за преступления, совершаемые в информационных системах в Республике Казахстан	369
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Халықаралық деңгейде және шетелдерде	372
Ашимова Э. А.	Жасөспірімдерді өзін - өзі өлтіруге дейін жеткізуге итермелейтін себептер	376
Ашимова Э. А., Абулкаирова А. М. Даурембеков Е.К.	Пайдакүнемдік қылмыстарының алдын алу шаралары	382
	Правовые аспекты избрания меры пресечения в виде содержания под стражей в отношении женщин подозреваемых и обвиняемых в акте терроризма	385
Балгынтаев А.О., Енсебаева А.Р. Досанов М.У.	Вопросы социального обеспечения судей	389
	О вопросах совершенствования Казахстанского уголовного законодательства по борьбе с мошенничеством	391
Салпеков А. С.	Правовые гарантии и проблемы обеспечения независимости судей в Республике Казахстан	394
Сеилханов Ж.Д.	Экономикалық контрабанда: қоғамдық қауіптілігі және жауаптылық мәселелері	398
Тулепенов Ж. К. Кубенова Ш.А.	Қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір негіздері	400
	Уголовная ответственность за вовлечение совершеннолетних в совершение уголовных правонарушений в Республике Казахстан	404
Бегеев Т. Б.	Особенности проявления экстремизма и терроризма в обществе	407
Аширбекова К. Б. Дуисова А.М.	Систематизация судебного приговора	411
	Права и свободы человека в Казахстане, как система ценностей правового государства	413
Кулбаева М. М.	Понятие и эффективность уголовно-правового воздействия на врачебную ошибку	418

СЕКЦИЯ 4

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Сарсембаев М.А.	Казахстанские и международные суды в решении международно-правовых проблем (на примере проблем международного транспорта и транзита)	422
------------------------	--	-----

Тлепина Ш.В.	Периодизация истории международного права	425
Акпарова Р. Н.	Международные стандарты и законодательство Республики Казахстан о правовом значении актов органов уголовного преследования и судов иностранных государств	431
Алпысбаева Ю. А.	Актуальные проблемы обеспечения свободы передвижения товаров в рамках евразийского экономического союза	441
Алшинбаев И. Ф.	Международно-правовое регулирование биологической безопасности на космических объектах	443
Есенбаева Г. С.	Международно-правовые проблемы режима контроля за ракетными технологиями	446
Жаксыгельдинов Л. Д.	Определение правосубъектности транснациональных корпораций в теории международного права	449
Жунусбекова А. Ж.	Халықаралық құқықтағы халықаралық шарттардың маңыздылығы	452
Искакова Ж. Т.	Еаэс и вто: взаимодействие двух правопорядков	456
Кабакова О.В	Конституционные обязанности молодежи Российской Федерации как воплощение верховенства права в условиях построения гражданского общества	458
Қаражан Б. С.	Международно-правовое сотрудничество стран центральной азии в условиях региональной интеграции	463
Костяная Ю. С.	Конституционное право человека и гражданина на информацию в Республике Казахстан.	466
Сатова А. С	Энергетическое сотрудничество в рамках еаэс как инструмент глобализации.	468
Сарсембаев М.А.	Проблемы транзита В Казахстанском законодательстве и международном праве	470
Сейдеш Б. Б.	Конституция – мемлекеттің тұрақтылығы мен ұлттық құндылықтарды сақтау кепілі ретінде	475
Сулейманова И. И.	Халықаралық құқық принциптері мен нормаларына сәйкес қылмыстық заңнаманы дамыту жолдары	483
Панов С.К.	Универсальный периодический обзор как уникальный механизм универсальной правозащитной системы	485
Хамидулина М. Б.	Вопросы международно-правовой защиты авторских и смежных прав	487
Шналина А. А.	Техническое регулирование как механизм защиты потребителей. Безопасность игрушек.	491
Sartayev A.K.	“Kazakhstan in the age of independence (some problems of international treaties realization)”	493

Список использованных источников

1. Выступление Президента Казахстана Нурсултана Назарбаева на VI съезде судей Республики Казахстан «Задачи национальной судебной системы в контексте Стратегии «Казахстан-2050» (Астана, 20 ноября 2013 года). <https://www.zakon.kz/4587491-vystuplenie-prezidenta-kazakhstan.html>
2. Сапарғалиев Г.С. Конституционное право Республики Казахстан: Академический курс. Изд. 3-е, с доп. – Алматы: Жеті жарғы, 2007.- 544 с.
3. Постановление Конституционного Совета Республики Казахстан от 23 июня 2004 года N 6. http://adilet.zan.kz/rus/docs/S040000006_#z0
4. Герхард Кирхер. Принцип независимости судей и его границы. Доклад в Верховном суде Республики Казахстан. Астана, Казахстан, 9.11.2011 года
5. Lee Kuan Yew. The Singapore Story: 1965 - 2000. From third world to first. HarperCollins Publishers, N.Y., USA, 2000
6. Постановление Правительства Республики Казахстан от 24 февраля 2014 года № 129. Об утверждении Правил исчисления выслуги лет военнослужащим, сотрудникам специальных государственных и правоохранительных органов, государственной фельдъегерской службы, а также лицам, права которых имеют воинские или специальные звания, классные чины и носить форменную одежду упразднены с 1 января 2012 года // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1400000129>
7. <https://www.supremecourt.gov/publicinfo/year-end/2005year-endreport.pdf>

ЭКОНОМИКАЛЫҚ КОНТРАБАНДА: ҚОҒАМДЫҚ ҚАУІПТІЛІГІ ЖӘНЕ ЖАУАПТЫЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ж.Д. СЕИЛХАНОВ

*Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Заң факультеті, қылмыстық-құқықтық пәндір кафедрасының
аға оқытушысы,
Астана, Қазақстан
Seilhanov81@mail.ru*

Қазіргі кездегі жағдайды ескере отырып, контрабанда мәселесі оны дұрыс анықтау және қылмыс ретінде практикада қолдану тұрғысынан өте маңызды.

Экономикалық контрабанда мемлекеттік және әлеуметтік дамудың нашарлауына және әлсіреуіне әкеп соқтыратын елеулі мөлшерде мемлекеттік нормалармен белгіленген тәртіпте тауарларды әкету немесе әкелу арқылы көрінеді. Экономикалық және әлеуметтік қатынастарды дамытудың қазіргі кезеңінде темекі өнімдері, автокөліктер, кеңсе немесе тұрмыстық техника, басқа да тұтыну тауарлары, энергетикалық ресурстар, стратегиялық шикізат пен материалдар, түсті металдар және басқа да заттар контрабанда болып табылады.

Субъективті жағынан, контрабандаға тікелей ниеті бар. Адам өз әрекеттерінің әлеуметтік қауіп-қатерін түсінеді, әлеуметтік қауіпті зардаптардың пайда болуын болжайды және оларды орындауға тілейді. Тауарларды немесе өзге де құнды заттарды және түрлі тұлғаларға тиесілі заттарды, соның ішінде өзіндік заңсыз қозғалысын басқаруға ниет білдірген адам контрабандалық заттардың жалпы (біріккен) көшіруге жауапты болуы керек. Мұндай заңсыз тасымалданатын тауарлардың немесе басқа құнды заттар мен заттардың жеке бөлігінің иесі, ол қасақана басқа тұлғалардың контрабандалық заттардың заңсыз айналымы үшін басқа адамдардың әрекеттерін қамтымайды, тек өзіне тиесілі мүліктің контрабандасына ғана жауап береді.

Заңсыз әкелінген тауарларды немесе өзге құнды заттарды заңсыз өткізуді қоса алғанда, кінәлі адамдардың ниетімен қамтылған кеден органдарының міндетті төлемдер мен салықтарды төлеуден жалтарумен байланысты және әдетте осы аударымның мақсаты болып табылады, сондықтан бұл әрекеттер салықтан жалтару мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдермен ұштасады. Бұл жағдай тек салық төлеуден және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеуден жалтарған және қылмыстық әрекеттерден жалтарған әрекеттер әр уақытта жасалатын жағдайларда ғана мүмкін. Кедендік және өзге де құжаттарды пайдалану алаяқтық элементтері болып табылатын әрекеттер (жалғандық, төлем белгілерін соғу, құжаттарды жасыру)

Экономикалық контрабанданың субъектісі 16 жасқа толған адамдар болуы мүмкін

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 234-бабының 2-бөлігінде экономикалық контрабанда үшін жауапкершілікті белгілейді:

- 1) бірнеше рет;
- 2) адам өзінің қызмет бабын пайдалана отырып;
- 3) шекаралық немесе кедендік бақылауды жүзеге асыратын адамға күш қолданып;
- 4) аса ірі мөлшерде;
- 5) адамдар тобының алдын ала сөз байласуымен жасалған іс-әрекеттер үшін.

Қазақстан дамуының қазіргі кезеңінде контрабанданың негізгі объектілері - есірткі, темекі өнімдері, автомобильдер, кеңсе немесе тұрмыстық техника, басқа тұтыну тауарлары, энергетикалық ресурстар, шикізат пен материалдар, түсті металдар және басқалары жатады.

Экономикалық контрабанда қызметі сыртқы және ішкі факторларға байланысты. Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігіне қауіп төндіретін және контрабандамен жұмыс істеуге үлес қосатын сыртқы факторларға мыналар жатады:

- қазақстандық экспорттағы негізгі шикізаттың таралуы;
- экспорттық және валюталық бақылаудың жеткіліксіздігі және кеден шекарасының ашықтығы.

Экономикалық қауіпсіздікке қатер төндіретін және контрабандаға ықпал ететін ішкі факторлар:

- халық шаруашылығының өткен құрылымдық деформациясынан мұраға қалған, көптеген салалардың технологиялық базасының артта қалуынан, жоғары энергия мен ресурстардың қарқындылығынан туындаған бәсекеге қабілеттілігінің төмендігі;
- отандық тауар өндірушілерді, әсіресе тұтынушылық тауарларды ішкі нарықтан шетелдік фирмалардан шығару;
- экономиканы криминалдандыру және экономикалық басқару, кірістерді жасыру және салық төлеуден жалтару саласындағы сыбайлас жемқорлық.

Қазақстан Республикасында Қылмыстық кодекстің 234 және 286-баптарында контрабандалық үшін қылмыстық жауапкершілік қарастырылған.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 234-бабында экономикалық контрабанда түсінігі Қазақстан Республикасының кедендік бақылаудан тыс немесе одан жасырын не құжаттарды немесе кедендік сәйкестендіру құралдарын алдап пайдалана отырып жасалған не декларацияламаумен немесе анық емес декларациялаумен не тауарларға арналған декларация берілгенге дейін тауарлар шығару туралы өтініште не уақытша әкелу кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлар болып табылатын, уақытша әкетілген халықаралық тасымалдау көлік құралдарына қатысты операциялар жасау туралы өтініште көрінеу анық емес мәліметтер көрсетумен, оның ішінде жарамсыз, қолдан жасалған және көрінеу анық емес жалған мәліметтерді қамтитын құжаттар ұсынумен ұштасқан, ірі мөлшерде тауарларды немесе өзге де заттарды, кедендік шекара арқылы өткізуге тыйым салынған немесе шектелген, кедендік шекара арқылы өткізудің арнайы қағидалары белгіленген тауарларды, заттар мен құндылықтарды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін жауаптылықтар көзделген[1].

ҚР ҚПК-нің 3-бабының 38-тармағындағы түсіндірме бойынша, ірі мөлшер деп алып өткізілген тауарлардың бес мың айлық есептік көрсеткіштен асатын құны айтылады.

Аса ірі мөлшер деп алып өткізілген тауарлардың он мың айлық есептік көрсеткіштен асатын құны айтылады.[2]

Тауарларды заңсыз өткізуде бірнеше тәсілдер қолданылады – ресми, ашық түрде, яғни құжатта көрсетілген затқа екінші бір затты қосып өткізу және жасырын түрде, яғни кеден шекарасын сырт айналып өткізу арқылы немесе құжатқа мүлдем көрсетпеу арқылы жасалады.

Экономикалық контрабанда үшін қолданыстағы қылмыстық заңнама мүлікті тәркілеумен, сегіз жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыру түріндегі ең көп жаза қарастырады. Контрабанда мемлекет өмірінің барлық салаларына зиян келтіреді.

Әлеуметтік қауіп-қатер мемлекеттердің, соның ішінде сыртқы экономикалық қызметтің экономикалық зиянына байланысты, ұлттық кеден баждары мен импортталатын және экспортталатын тауарлар үшін төлемдер мемлекеттердің ұлттық бюджеттеріне кірмейтіндіктен көрінеді. контрабандистердің кірісі өседі, бұл олардың кейінгі заңсыз әрекеттеріне ықпал етеді.

Қазақстандағы контрабандаға қарсы іс-қимылдардың өсуі бірқатар әлеуметтік-экономикалық факторларға тікелей немесе жанама әсер етеді:

- елдегі қиын экономикалық жағдай, халық үшін өмір сүрудің төмен деңгейі; әлемдік экспорттық және тауарларға арналған ішкі бағалардың сәйкес келмеуі;

- бұрынғы КСРО мемлекеттері арасында құрылған жаңа шекараларда шекаралық және кедендік инфрақұрылымның дамымауы;

- Республиканың шекарасында бақылау функцияларын жүзеге асыратын бөлімшелердің заманауи қондырғыларының төмен жабдықтары;

- кең таралған сыбайлас жемқорлық, ұйымдасқан қылмыстық топтар мен кеден органдарының мемлекеттік қызметкерлері арасындағы байланыстар орнатылды;

- халықаралық деңгейде контрабандаға қарсы іс-қимыл саласындағы Республикалық күзет қызметінің органдарымен кедендік бақылау қызметтерінің өзара іс-қимылының реттелмеген мәселелері.

Экономикалық контрабанда - бұл қоғамдық мүдделерге қатысты елеулі қол сұғушылықтардың бірі және оның күресуінің тиімділігі қылмыстық-құқықтық шараларды үйлестіруге байланысты.

Экономикалық контрабанда мәселесінің өзектілігі қазіргі уақытта қылмыстың осы түрін Қазақстанда мемлекеттің маңызды экономикалық мүдделеріне нақты қауіп төндіретін және көбірек ұйымдастырылған нысандарды қабылдауға әкеліп соқтыратын кең тараған теріс құбылыстардың мөлшерін алуымен байланысты. Қаржылық полицияның операциялық және тергеу практикасында көрсетілгендей, экономикалық контрабанданың ең көп тараған мәселесі тұтынушылық тауарлар болып табылады .

Әдебиетер:

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі 2014 жылғы 3 шілде
2. Борчашвили И.Ш. Комментарий к Уголовному Кодексу Республики Казахстан. Особенная часть (2 том). – Алматы: Жеті Жарғы, 2015.-1120с.
3. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V3
4. Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігі туралы Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 527-IV Заңы

ҚЫЛМЫСТЫҚ ЖАУАПТЫЛЫҚТАН БОСАТУДЫҢ КЕЙБІР НЕГІЗДЕРІ

Тулепенов Жақсылық Кәкімұлы

Tulepenov_zhk@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық Университетінің Заң факультетінің «Қылмыстық-құқықтық пәндер» кафедрасының аға оқытушысы, з.ғ.м.

Қылмыстық жауапкершіліктен босату негіздері оның әрбір түрінде өзіндік ерекшеліктермен сипатталады. Көп жағдайда олар жасалған әрекеттің және оны жасаған адамның қоғамға қауіптілігі дәрежесінің ауырлығына байланысты болады.

Қолданыстағы заңнамада қылмыстық жауапкершіліктен босату институтының қолдану аясы айтарлықтай кең, ол қылмыстық заңнаманың ауырлығы төменірек қылмыстық құқықбұзулар үшін жауапкершілікті жеңілдету және ауыр жеке аса ауыр қылмыстар үшін жауапкершілікті қатаңдату бағытындағы жалпы тенденциясының аясында орын алып отыр.

Өткен 2016-2017 жылғы статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ ауырлығы жеңіл қылмыстар саны-41818 қылмыс болса, ал орташа ауырлықтағы қылмыстар саны-268889 қылмысты құрайды, әрине бұл сандар он жеті миллион адамы бар мемлекетке өте көп болып табылады.2016 жылы ауырлығы жеңіл қылмыстарға байланысты 15204 адам қылмыстық